

кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри української мови
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

ДИСКУРСИВНА МЕТАФОРА ЕЛІТАРНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧЕНОГО

Постановка проблеми. За кваліфікацією Дж. Лакоффа та М. Джонса, метафоричність – це ані перевага, ані недолік мислення, це неминучість, властивість мислення [5, с. 95], тобто вербалізоване мислення. Метафору як феномен вивчають у межах різних галузей знань: психіатрії (Д. Гордон), військовій сфері (А. Гучин), філософії (Е. Кассіер, Х. Ортега-і-Гассет), філософії науки (Є. Гогоненкова, Г. Єрмоленко), у сфері політики (А. Гаврилюк, А. Чудінов), державного управління (С. Бронікова), нейролінгвістики (Т. Ковалевська), публіцистики (О. Дрібнюк, М. Скиба), художньої творчості (В. Вовк, О. Коляденко), перекладознавства (Т. Казакова, П. Ньюмарк). У системі мови суть, природу, механізми творення, мотиваційні відношення, функції досліджують Ю. Караулов, Н. Карпова, З. Резанова, О. Селіванова, В. Телія тощо.

З того періоду, коли більшість філософів Нового часу (Т. Гоббс, Дж. Локк, Г. Лейбніц, Ф. Бекон) вважали за необхідне формування особливої мови науки, позбавленої двозначності інтерпретації, що виникала через метафоричні висловлювання, ставлення до метафори змінилося. До розуміння можливості й необхідності метафори в науковому осмисленні учені-філософи прийшли згодом, із визнанням її як важливого складника мови й мислення. Зі сфери філософії погляди щодо місця метафори поширилися й на лінгвістику.

Аналіз останніх досліджень. У XX – XXI ст. учені твердо переконані, що метафоричність не тільки притаманна мові науки (К. Алексєєв, Н. Арутюнова, О. Білка, З. Висоцька, Г. Дядюра, Е. Будассі, С. Гусєв, Г. Кулієв, Н. Мішанкіна, Н. Непійвода тощо), а й є підґрунтям наукової теорії (Н. Кудрявцева). З огляду на це метафору вивчають як феномен, як лінгвістичну універсалью, завдяки якій відбувається наукове пізнання об'єктивної дійсності. Чинниками, які зумовлюють значущість метафор у формуванні наукового дискурсу, є те, що вони є найбільш компактними моделями об'єднувального типу, котрі уможливають синтезування образів окремих об'єктів шляхом проектування уявлень про один із них на інший. Крім цього, метафора ґрунтується на ідентифікувальних моделях і бере участь у створенні інтегративних моделей, таких, як ментальний простір, картина світу [6, с. 55].

Мета нашої розвідки – схарактеризувати дискурсивні метафори за семантичним, морфологічним, структурним критеріями на матеріалі лінгвістичного дискурсу О. Бондаря, П. Гриценка, С. Єрмоленко та Ю. Карпенка.

Виклад основного матеріалу. Понятійна система науки є метафоричною за своєю суттю, тому для наукового дискурсу характерні метафоричні переноси з інших сфер діяльності для номінації пізнаваних реалій [12, с. 303; 11, с. 295]. Когнітивна метафора здатна виконувати низку функцій у науці. Н. Кудрявцева [3, с. 38–39] виокремила й розкрила суть функцій метафори в науковому пізнанні: генерування (як основи наукової концепції або наукової картини світу), репрезентації (як засіб демонстрування абстрактних сутностей, умов чи подій), пояснення (як здатність пояснювати відкриття), оцінювання (як засіб оцінної кваліфікації концепції), поширення наукових теорій (як спосіб обміну знаннями).

Завдяки метафоричному образу об'єктивується інший смисл у буденних речах. Метафора як універсальний засіб актуалізації нового, прихованого, не поміченого раніше «забезпечує позитивну динаміку творчого потенціалу суб'єктів у процесі спільної активності» [1, с. 21], є з'єднувальним елементом між фоновими знаннями, когнітивними й семантичними сферами адресанта та адресата. Виокремлюють два типи наукової метафори: комунікативна метафора, завдяки якій пряме, первинне значення слова слугує медіатором, що поєднує під час комунікації раніше набутий і новий досвід; базова метафора, що уможлиблює абстрагування ознак від об'єктів із метою наукового пізнання, коли щось інакше не можна осмислити. Другу ще називають гносеологічною метафорою, що подовжує «руку» інтелекту [8, с. 72].

Для українськомовного науковолінгвістичного дискурсу актуальні такі логічні типи: живе – живе, неживе – живе та неживе – неживе. Метафори, утворені за першим типом, ідентифікують як метафори-оживлення, антропоморфні моделі, другі – як метафори-опредмечування, предметні моделі. У мові науки функціонує два типи метафор: парадигмальна, або парадигмально-теоретична, наукова, та дискурсивна, або дискурсивно-комунікативна. Парадигмальними метафорами вважають залучені для осмислення наукових феноменів, для формування наукового напрямку, а дискурсивними – ті, що не стосуються епістемно-діяльнісного аспекту наукової діяльності. До перших належать метафоричні терміни і зв'язки між ними, завдяки іншим описують властивості досліджуваних об'єктів, дослідницьку діяльність тощо [4]. Дискурсивно-комунікативними також є загальноновживані метафори. У нашому дослідженні аналізуємо дискурсивні метафори.

Іменниками, що зазнали метафоричного перенесення ознак із живого на живе, є назви на позначення міфологічних осіб або осіб із легенд, наприклад: *Так чи інакше ужиток щілинного г (Гоголь) та проривного г (Гоголь) дозволяє Є. Маланюкові назвати статтю про український та російський підходи до цього літературного велетня простим повторенням його прізвища, лише записаного з літерами г та г* (Ю. Карпенко), де *велетень* – людина, надзвичайно видатна в певній галузі [2, с. 118]; назви осіб за належністю до певного соціального класу, наприклад: *У цих трьох публікаціях Потебня постає перед нами як лицар науки, мужній борець*

за справедливість, захисник талановитої наукової молоді (Ю. Карпенко), де *лицар* – людина, яка самовіддано служить певній справі, віддається їй [2, с. 616]. Отже, процес метафоризації мислиться як рух семантики слова від галузі джерела, вихідної галузі до галузі мети [5], його кваліфікують як структуризацію одного концепту в термінах іншого [13, с. 30]. Іменникові метафори частіше виражені двома іменниками (N_1, N_2), рідше – прикметником та іменником (AN).

Для сучасного англомовного наукового дискурсу в галузі електроніки актуальні такі концептуальні метафори: несумісність речей є боротьба / сумісність речей є гармонія; час – це гроші / час – цінний та обмежений ресурс; більше – вгору / менше – вниз, що, звісно, відображає англійські національні цінності [12, с. 307].

Серед дієслів у творенні антропоморфних моделей українськомовного лінгвістичного дискурсу найчастіше беруть участь ті, що виражають семантику руху, наприклад: *Нормальним є явище, коли літературна мова прямує до досягнення стандарту мовної системи* (О. Бондар); *У приазовських греків чимало перенесених назв, і дослідникові раз у раз доводиться поринати в складну кримську топонімію...* (Ю. Карпенко); мислення або говоріння, наприклад: *Зібрані й опубліковані В.О. Горпиничем матеріали збуджують думку, кличуть до розмаїтіших узагальнень, пропонують нові аспекти роботи* (Ю. Карпенко); способу життя, наприклад: *Ці 108 терміносполучень побудовані за сімома різними моделями, серед яких панує поєднання прикметника з іменником (52) та іменника з залежним іменником у родовому відмінкові (32)* (Ю. Карпенко); інші дії людини або тварини, наприклад: *Згорнулося суспільне життя українського слова* (С. Єрмоленко); *Не буде зайвим також наголосити, що словник усім своїм авторитетом і фундаментальністю знімає наліт заполітизованості й одіозності, який у тоталітарні часи супроводжував поняття «суспільні науки»* (Ю. Карпенко); *Астронімів у романі лише два, але як витончено вони виражають у вишуканих нічних краєвидах...* (Ю. Карпенко); *Якщо одна власна назва породжує іншу власну назву, то в результаті маємо дві різні назви...* (Ю. Карпенко). Частина метафор, використовуваних у лінгвістичному дискурсі, зокрема узуальні моделі, виконує експресивно-смыслову функцію [7, с. 83].

Продуктивні предметні моделі утворюються завдяки перенесенню за ознакою подібності назв на позначення: а) простору, у тому числі водного, наприклад: *З безмежного океану українських прізвищ <...> оніми добираються не лише за своїми фонетичними показниками, а й за семантичними* (Ю. Карпенко); *Як пошанівок варто згадати найвидатніших попередників, подвижників на ниві українського діалектного словникарства...* (О. Бондар); б) конкретних предметів, наприклад: *... світ автора є свого роду провідником, проміжною ланкою між світом реципієнта і світом персонажів* (О. Бондар); *Ясно, що це знахідка, творчий здобуток поета-мислителя, який виразив думку і ясно, і лаконічно...* (Ю. Карпенко); в) споруд і їхніх частин, наприклад: *Цю особливість вдачі вона винесла з рідинного гнізда і зберегла упродовж усього життя-зблиску* (П. Гриценко); *А скільки фразеологізмів, усталених висловів засвоїла українська літературна мова з фольклорної криниці!* (С. Єрмоленко); *Проблемне мислення дослідника <...> стимулює студента-читача до пошуку, розхитуючи його статичні, жорсткі каркаси уявлень, які сковують творчу ініціативу* (О. Бондар); *Спроби розмежування смислів багатозначного терміна «стиль» давно стали ареною дискусій (якщо не полем битв) представників різних наук, особливо філологічних* (Ю. Карпенко); г) речовини або рідини, наприклад: *Шкільні предмети створюють надійний ґрунт для ефективного засвоєння тих основ, які в наступній вищій ланці освіти утверджують стійкі світоглядні орієнтири особистості* (С. Єрмоленко); *Серед потоків бруду, вилитого на голову Богдана, було й таке, нібито хвалебне, написане польським анонімом і переказане сумлінним М. Грушевським...* (Ю. Карпенко); *А краплина античності, збережена обома поетами, надає текстові особливої емоційності, підносить його до високої поезії* (Ю. Карпенко).

Метафори, називані експериментальними, в англійському науковому дискурсі слугують засобом розширення межі наукового пізнання, допомагають науковцеві віднайти нові шляхи розуміння наукових концептів [11, с. 296] в українськомовному лінгвістичному дискурсі, як видно з наведеного, апелюють до емоцій адресата, за винятком випадків, коли вони є термінами. Звернення до водної стихії в метафоричних перенесеннях англомовного наукового дискурсу пов'язують з національною специфікою, з острівним мисленням британців [Там само]. У досліджуваному нами матеріалі назви водного простору, що беруть участь у метафоризації, реалізують переносне значення 'безмежне, неосяжне; велика кількість чогось', напр.: *Тут цілий океан тем, гідних гумористичного і сатиричного пера* (Ю. Карпенко); *Завдань, які можна виконати, як правило, тільки спільними зусиллями всіх чи бодай багатьох ономастів, – море* (Ю. Карпенко).

Інші назви, семантика яких набуває переносного значення, належать до непродуктивних моделей: а) назви абстрактних понять, наприклад: *Клоунада Верховної Ради значною мірою зумовлена тим, що значна частина Ради бореться за те, щоб запровадити в Україні російську мову як другу державну* (Ю. Карпенко), де *клоунада* – комічна вихватка, блазентство [2, с. 547]; б) їжі, наприклад: *При усуненні мовного параметру етнічне групування перетворюється на етнічну кашу* (Ю. Карпенко), де *каша* – переносне розмовне, безладна суміш чого-небудь [2, с. 531]; в) газу, наприклад: *Особисті почуття поет утілює у таку досконалу форму, що його твори не втрачають поетичного вогню і через століття* (С. Єрмоленко) тощо. Метафоричні вислови в певному контексті набувають відповідного емоційного забарвлення: чи то позитивного, чи то негативного. Емоційність тут не стосується наукового пізнання, а є авторською кваліфікацією певних явищ, процесів, пов'язаних (другий та третій приклади) або частково пов'язаних із вивченням предмета дослідження (перший приклад). Утім, так чи інакше подані висловлювання скеровані на концептуалізацію наукового знання з метою адекватного декодування адресатом та з огляду на прагнення адресанта віднайти точну емоційну форму для думки.

У зоні творення предметних метафоричних моделей перебувають дієслова, що виражають дії, пов'язані суто з предметами, напр.: *Символічний сенс може майорити десь на другому плані...* (Ю. Карпенко) *Така етимологічна всеядність не сприяє зміцненню авторської логіки* (Ю. Карпенко).

Типовими для наукового дискурсу є низка слів, що слугують базою для утворення метафор (*джерело, підвалини, підґрунтя*), наприклад: ... *таке супровідне коментування є додатковим цінним джерелом лінгвальної інформації, що має самоочевидну цінність* (П. Гриценко); *У зв'язку з відривом (повним чи неповним) від свого джерела – античної міфології – розглянута досить обсяжну групу міфонімів у подальшому розгляді до уваги не беремо* (Ю. Карпенко); *Основним джерелом матеріалу є прекрасна «Антологія сатири та гумору ХХ ст.»* ... (Ю. Карпенко); *Джерело їх – те саме – обрядова весільна пісня, в якій молодий порівнювався з місяцем ясним і звався князем* (С. Єрмоленко); *Підвалинами* для укладання такого словника є насамперед діалектна картотека Інституту української мови НАН України... (О. Бондар); *Це твердження бездоганно доводиться і є головною підвалиною сучасного історичного мовознавства* (Ю. Карпенко); *І навіть зі своїми недоліками вони стануть неоціненним підґрунтям* для укладання зведеного діалектного словника української мови (О. Бондар). Узуальні метафори, використовувані в науковому дискурсі, слугують засобом вираження думки, що не відволікає уваги адресата від наукових фактів, явищ, процесів, а, навпаки, зосереджує читача на об'єктивному їх сприйнятті. Зважаючи на традиційність їхнього вживання, стертість образності та суб'єктивного елемента, вони забезпечують непристрасний виклад як результатів, так і процесу дослідження. Утім, це не заважає узуальним метафорам прирошувати експресивний сенс.

Поряд з узуальними метафорами, що є досить частотними одиницями, у лінгвістичному дискурсі елітарних мовних особистостей спостерігаємо функціонування авторських метафор, сформованих на основі слів, переносне значення яких не фіксує тлумачний словник, наприклад: *З цього часу розпочалася творча співпраця молодій дослідниці з професором Федотом Жилком – сеньйором української діалектології...* (П. Гриценко), де *сеньйор* – людина високої компетенції; *Стараннями В.Ю. Франчук, невтомної берегині потєбнянської спадщини, вийшов черговий збірник, присвячений розробці цієї проблематики* (Ю. Карпенко), де *берегиня* – охоронниця спадщини (у словнику тільки *охоронниця дому* [2, с. 76]; *Ось палітра почуттів...* (Ю. Карпенко); *Але ця шарпаніна суперечних почуттів – то в душі гетьмана* (Ю. Карпенко), де *палітра* – сукупність різних почуттів, *шарпаніна* набуває семантики 'вирування'. Такі метафори дають оцінку мовним явищам, тобто створюють колорит оцінності, суб'єктивності, є підставою для виникнення додаткових асоціацій адресата й виконують експресивно-емоційну функцію.

За особливостями граматичної структури іменникових моделей у зафіксованому матеріалі наявні генітивні, атрибутивні та прикладкові метафори. Найпоширенішими є генітивні метафори, що виражають якісну та кількісну характеристику об'єкта метафори, рідше партитивні відношення. У першому разі спостерігаємо зіставлення предметів (*дзеркало мови, сходинок мислення*). За допомогою кількісних генітивних метафор вимірюють абстрактні поняття (*океан тем, краплина античності*). Партитивні відношення формуються, коли іменник у родовому відмінку називає галузь діяльності людини або галузь науки (*лицар науки, сеньйор діалектології*). Складники генітивних метафор можуть поширюватися атрибутами (*жорсткі каркаси уявлень, шарпаніна суперечних почуттів*). Окремі поширювачі активують переносну сему слова, наприклад: *безмежний океан українських прізвищ*, де на семантику слова *океан* із семою 'безмежність' накладається семантика прикметника *безмежний*.

В атрибутивних словосполученнях метафоризуються обидва компоненти, наприклад: *фольклорна криниця, етнічна каша, поетичний вогонь*. До непродуктивних метафор уналежнюємо прикладкові, близькі до епітетів. Вони реалізують безпосереднє зіставлення між компонентами й позначені певною лексичною специфікою [10, с. 7]. У ролі метафоризованого складника виступають іменники-неістоти, наприклад: *Ось, наприклад, тивовий зоровий ряд – побутова сцена, де сон-дарунок має конкретно-речове зображення...* (С. Єрмоленко) або дивіться приклад в уривку про *звук-футляр*. Такі словосполучки (генітивні метафори та метафори прикладкового характеру) дехто кваліфікує як порівняння (О. Марчук). З огляду на теорію метафори сучасні її надбання розуміємо як варіанти метафори. Фактично метафора в лінгвістичному дискурсі є предметною: переважають різновиди метафоричних предметних моделей, зокрема, найчастіше метафоризація відбувається для кваліфікації абстрактних понять.

Виокремлюємо кілька способів введення слова з переносним значенням для створення метафори: 1) введення слова у відповідний контекст; 2) подавання слова в лапках; 3) тлумачення семантики слова; 4) створення метафори безпосередньо під час викладу інформації.

Здебільшого спостерігаємо реалізацію переносного значення слова у висловлюванні, коли семантика вільно й легко сприймається читачем, оскільки розуміється з контексту. Другий спосіб – не частотний. До нього вдаються тоді, коли є необхідність вказати на нетипове вживання слова, на його переосмислення, наприклад: *Рідше трапляється фонетичний «камуфляж»: назва розчиняється серед інших, ніби ховається серед них* (Ю. Карпенко); *Він оголює проблему, «висмикує» її із, здавалося б, вже раз і назавжди встановленої істини і тут же розпочинає її «трепаніацію»...* (О. Бондар). Метафори такого типу, як правило, є авторськими. Принагідно звертаємо увагу на те, що в одному висловлюванні може функціонувати комплекс метафор, як іменникових, так і дієслівних. Метафоричний комплекс оживлює наукову прозу, надає їй експресивного заряду. Тлумачення семантики слова як третього способу поєднується з поданням слова в лапках, наприклад: *Після смерті К.К. Цілуйка, закриття «Повідомлень УОК» <...> і одночасному активному розвитку ономастики не тільки в Києві, а й в усіх вузівських містах ономастична єдність за відсутності другого К. Цілуйка розпалася на окремі «землі» – школи* (Ю. Карпенко). Переносного значення, у якому використано виділені іменники, тлумачний словник не подає. Яскравим прикладом четвертого способу є фрагмент, у якому відображено динаміку семантики слова і створення метафори, наприклад: *Але кожен звук мовлення зокрема таки є футляром для фонем, яка в цьому звуці втілена.*

Ця «футлярна» функція є, власне, основою для звуків. Далі ще раз подано слово «футлярна» у лапках, а потім: ... звуки тут, відповідно, знову набули своєї **футлярної функції**. <...> ... **звук-футляр** є не просто вмістилищем, місцем збереження фонем, а фонемотворчим механізмом (Ю. Карпенко).

Рух думки, процес мислення вченого, завдяки якому формується метафоричний образ, відображає такий фрагмент статті Ю. Карпенка: *Кожне ймення точно займає своє місце у цій довершеній поетичній споруді. І на цьому своєму місці воно не просто є будівельною цеглинкою, а виграє, сяє, випромінює експресію й інформацію, що слугують висловлюваним авторкою провідним думкам твору... Вони є не матеріалом, а фундаментом* (Ю. Карпенко). Засобами актуалізації метафоричного значення виступають однорідні члени речення [10, с. 13], що й спостерігаємо в наведеному уривку та в інших прикладах.

Серед узуальних метафор наявні як антропоморфні, так і предметні метафоричні моделі: *піратка перегукується, символіка пісні виростає, думка панує, афоризм підносить до всесвітніх масштабів село, збіг онімів породжує сенс, сатира налаштує на сміх, слова збуджують уяву, епітет підсилює семантику, варіантність відтінює специфіку, пісні вбирають мотиви, пісня зберігає, культура передбачає* тощо.

За типологією мотиваційних відношень, розроблених О. Селівановою, виявлено такі типи асоціативно-термінальної мотивації: структурно-метафоричний різновид, що характеризується інтеграцією галузей джерела та мішені на основі спільної ознаки, та дифузно-метафоричний різновид, заґрунтований на дифузній інтеграції асоціативних комплексів або уподібнення сценаріїв [9, с. 25], наприклад: *фольклорна криниця, скарбниця культури; сходи́нка мислення, важіль примусу, ниточка історії, ланка знань* тощо.

Різні за семантикою донорської сфери узуальні та авторські метафори є інструментом формування вченими наукового уявлення про реальність. Дискурсивно-комунікативні метафори в науковому дискурсі спрямовані на вираження понять, паралелей, припущень під час дослідження. На думку Х. Ортега-і-Гассета, метафора в науці формується таким чином: спочатку повністю ототожнюються два різних предмети, а потім стверджується їх часткова тотожність, що і є істиною [8, с. 74].

Висновки та перспективи. У лінгвістичному дискурсі функціонують антропоморфні та предметні дискурсивні метафори, зорієнтовані на опис параметрів досліджуваних об'єктів, дослідницьку діяльність. Вони уможливають заміну звичних засобів висвітлення теми, зображення об'єкта дослідження, дають змогу по-новому розглянути його властивості, усебічно схарактеризувати вже пізнане й непізнане, оскільки відображають досвід вченого, набутий в інших, ненаукових сферах. Отже, можна резюмувати, що метафоричні побудови є невід'ємним конститuentом мислення та стилю елітарної мовної особистості вченого, активним елементом мовної системи лінгвістичного дискурсу. Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні епітетних структур елітарних мовних особистостей.

Література:

1. Бронікова С. Метафора як сучасна технологія управлінського консалтингу. Публічне управління: теорія та практика. Харків: ДокНаукДержУкр, 2011. С. 20–25.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ–Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
3. Кудрявцева Н.С. Концептуальна метафора як підґрунтя наукової теорії. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2015. Вип. 30. С. 37–41.
4. Кульчицкая Л.В. Парадигмальна и дискурсивная метафора в науке: когнитивный подход. Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика. 2012. № 2. С. 119–125. URL: <http://journals.rudn.ru/linguistics/article/view/9323>
5. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. М.: Эдиториал УССР, 2004. 256 с.
6. Мишанкина Н.А. Метафора в науке: парадокс или норма? Томск: Изд-во Том. ун-та, 2010. 282 с.
7. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). К.: ТОВ «МФА», 1997. 303 с.
8. Ортега-и-Гассет. Две великие метафоры. Теория метафоры. М.: Прогресс, 1990. С. 68–81.
9. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
10. Слобода Н.В. Метафоричний потенціал синтаксису в поезії шістдесятників: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 2010. 20 с.
11. Шаля О.І. Експериментальні метафори як засоби концептуалізації наукових понять. Лінгвістика XXI ст.: нові дослідження і перспективи. К.: Логос, 2011. С. 295–300.
12. Шаля О.І. Метафора як когнітивна модель у сучасному англомовному науковому дискурсі. Лінгвістика XXI ст.: нові дослідження і перспективи. К., 2008. № 2. С. 303–308.
13. Knowles M., Moon R. Introducing metaphor. Routledge, 2006. 180 p.

Анотація

**А. РОМАНЧЕНКО. ДИСКУРСИВНА МЕТАФОРА
ЕЛІТАРНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧЕНОГО**

У статті розглянуто дискурсивну метафору в науковому лінгвістичному дискурсі О. Бондаря, П. Гриценка, С. Ермоленко та Ю. Карпенка. Схарактеризовано метафоричні моделі та їхні різновиди. Розрізнено іменникові й дієслівні, узуальні та оказіональні метафори. Виокремлено чотири способи введення слів із переносним значенням у текст.

Ключові слова: дискурсивна метафора, модель, елітарна мовна особистість, учений, науковий дискурс.

Аннотация

**А. РОМАНЧЕНКО. ДИСКУРСИВНАЯ МЕТАФОРА
ЭЛИТАРНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ УЧЕНОГО**

В статье рассмотрена дискурсивная метафора в научном лингвистическом дискурсе А. Бондаря, П. Гриценко, С. Ермоленко та Ю. Карпенко. Охарактеризованы метафорические модели и их разновидности. Проанализированы номинативные и глагольные, узуальные и окказиональные метафоры. Выделены четыре способа введения слов с переносным значением в текст.

Ключевые слова: дискурсивная метафора, модель, элитарная языковая личность, ученый, научный дискурс.

Summary

**A. ROMANCHENKO. DISCOURSE METAPHOR
OF ELITE LANGUAGE PERSONALITY OF A SCIENTIST**

The article deals with a discourse metaphor in the scientific linguistic discourse of O. Bondar, P. Hrytsenko, S. Yermolenko, and Yu. Karpenko. Metaphorical models and their types are characterized. Noun, verb, usual and occasional metaphors are distinguished. Four ways of putting words with a figurative meaning into the text are found out.

Key words: discourse metaphor, model, elite language personality, scientist, scientific discourse.